

*crim. szolg. nélkül -
érték*

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
Közföldre egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Közföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTUDOMOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhely, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Szekelyföldi püspöki helynökség Székelyudvarhelyt

(—gh.) A hajdudorogi görög katólikus magyar püspökség létesítése befejezett dolog. Ez ellen már oláh áskálódásoknak helye nincs.

Közel öt évtizedes eszme valószínűleg meg. Azóta folyton felszinen állott, míg most X Pius pápa kimondotta szervezését.

Szükség volt, van és lesz erre a magyar püspökségre, hiszen csak a régi történelmi állapot fog keretében vissza jönni, mikor a mostani elvakult görög keletiek is mind görög katólikusok voltak.

Ezután a Székelyföldön oláhok már nem lesznek. Eddig is csak ekeseredett gunynévként, boszankodva türetek a tév. s elnevezést, melyet főképp egyes tulzók agasztottak rájuk egészen indokolatlanul. Hiszen, aki oláh, az ilyen nyelven is beszél, de a székelyföldi görög kath. magyarok közül soha sem tudott egy is oláhhul, sőt nem is akarta megtanulni azt a nyelvet, mert oláhnak nem érezte magát, sőt iszonyu harag töltötte el, ha némelykor így tituláltak.

Valóságos elnyomás alól szabadulniak fel tehát a gk. magyarok, mikor templomukból a nekik is unszimpatikus oláh nyelv kimarad, amely egyetlen ok volt arra, hogy őket oláhoknak gunyolják.

Örömmel tölti el mindnyájunkat ez a nagyfontosságú kérdés kedvező megoldása, s most immár arra kell törekednünk, hogy a mult évődéseit feledve és feledtetve, a társadalom minden rétegében áterthetővé, megbecsültté és tiszteltté legyen az új átalakulási folyamat. Nincsenek oláhok, hanem görög kath. vallású magyarok! Ez legyen a jelszó és ebben egyesüljön, erősödjék a magyar társadalom!

Az új püspökség felállítására vonatkozó pápai bulla többek között a következőleg szól:

Mely okból mi jóakarólag, meghallgatván ő felsége I. Ferenc József ausztriai császár és apostoli magyar király ohajtásait, valamint a mi tisztelendő testvér esztergomi kardinálisunkat és más prélátusokat azon királyságból, szorgalommal mérlegeltük és tanulmányoztuk, teljesítvén ezeken kívül az érdekelteknek is ohajtásait, teljes apostoli hatalmuknál fogva elhatározzuk, hogy a magyar királyságban szerezzünk egy katólikus egyházat a görög ritusi hívek részére is, amely Hajdudorog néven fog neveztetni, a mint következők:

Elsőben is ezen ujonan alakított főegyházhoz véglegesen kapcsoljuk és biztosítjuk az alább írt parokhiákat, melyeket ami apostoli főhatóságunknál fogva elválasztunk és elkölönítünk azon egyházi főhatóságoktól, ahova eddig tartoztak és pedig: az eperjesi egyházi körből 8 plekaniát; a munkácsiból 70 plekaniát; a szamosujvári püspökségből

3 plekaniát; a nagyváradi püspökségből 40 plekaniát és a gyulafehérvár-fogarasi érseki körből 35 plekaniát, mely utóbbiak a következők: Árkos, Nagyborosnyó, Nagykászon, Csikszentgyörgy, Csiklázárfalva, Gelence, Ilyefalva, Lembény, Lisznyó, Kézdiszentkereszt (P lyán), Torja, Abásfalva, Alsóboldogfalva, Bözödujfalu, Szováta, Szárazajta, Székelyszenterzsébet, Székelyudvarhely, Oláhzsáka, Gyergyóalfalu, Csikszentdomokos, Szépviz, Gyimesbükk, Gyergyószentmiklós, Gyergyóvasláb, Nyáradandrásfalva, Nyáradbálintfalva, Harasztkerek, Nyáradkarácsonfalva, Kebeleszentiván, Marosvásárhely, Székelysárd, Szentháromság, Szentlőcincz, Kisteremi és az esztergomi érsekségből Budapest. Együtt tehát 157 plekaniát képezi a magyar görög katólikus püspökséget.

Ami azt illeti, hogy a fogarasi egyházi főhatóságból elkölönített plekaniák az új püspökség hatósága alá rendelték, megengedjük, hogy az a hajdudorogi püspökség által kinevezett székelyföldi vikárius által kormányozzassék.

Ennélfogva tehát az új püspökség székhelye Hajdudorog városában állapittatik meg. A püspök a város által felajánlott házakban fog lakni, melyeket a magyar kormány berendez püspöki lakásnak. Fizetése évenként 40,000 korona, egyházkormányati járandósága pedig 12,000 korona, melyet a kincstár fizet.

A káptalan hat kanonokát, papnevelő intézetét, tanárainak fizetését és a papjelöltek föntartását szintén az állam fizeti.

Hasonlóan rendeljük, hogy: az ősi püspöki asztali pénzek, melyek a román egyházak részére alapítványok, semmi szín alatt onnan el ne idegeníttessenek és az új hajdudorogi püspökséghez ki ne szakittassanak.

A mi a liturgiális nyelvet illeti ezen új egyházban, rendeljük, hogy az legyen ó-görög és a liturgián kívüli szolgálatok legyenek magyarul, amint ezt a latin rituson levő dekrétumok rendelik.

Három év alatt a papságnak meg kell tanulnia az ó-görög nyelvet, addig a most használt nyelven szolgálhatnak. Azonban a magyar nyelvet, mely nem lévén liturgiális nyelv, nem szabad misemondásra használni.

Ő felségének joga van, mint más püspöki székeknek, hogy kinevezésre püspököt ajánljon a pápa ő szentségének.

A hajdudorogi püspökség a hercegprímás hatósága alá jön.

Jelen pápai bulla végrehajtásával a bécsi nunciatura bizatik meg.

Róma, 1912. június 8.

Aláírva: A. Cardinal Agliardi cancellár,
Scipio Techi asesor,
N. Riggi, notar.

Ha tekintetbe vesszük a székelyföldi vikáriátusság felállítását, itt első sorban egyedül Székelyudvarhely jöhet számításba, mint a Székelyföldnek természetadiala és legmagyarabb központja, hol nevelési szempontból három középiskola, Székelykereszturon pedig állami tanító-képző intézet van. De másfelől a székelyföldi püspöki helynökség szervezésének már történelmi előjoga is van.

Néhai Vántsa János érsek még 1879-ben szervezte a vikáriátusságot

a Székelyföldre, azonban anyagi okokból nem tudta életbe léptetni.

Célja az volt, hogy könnyítse az egyházkormányzatot, hol egy főpap alá 704 plekaniát és 675 filia tartozik; ezt pedig kielégítőleg egy tömegben kormányozni, teljes lehetetlenség.

Miután egyenesen a magyar kormány vette kezébe ez ügyet és kieszközölte a magyar g. kath. püspökség felállítását, illő tehát, hogy a fővédőkéséget is a saját kezében tartsa meg. Szervezze a papság fizetését úgy, hogy ne legyen egynek se oka bánkódni az új püspökségen, sőt vonzó erővel bírjon majd másokat is arra, mikép ezen egyház körébe lépjen és a magyarország tekintélye gyarapodjék.

Önként következik, hogy e nagyfontosságú kérdést törvényhozásilag kell rendezni. A magunk részéről jónak látnók, minél előbb tanácskozássra hívassanak össze az új püspökség körébe eső esperesek a vallás és közoktatásügyi minisztériumba és ezek meghallgatásával hozatnék az új törvényt. Mert olyan egyházi jogi és más kérdések vannak az egyes főegyházaknál, amiket csakis az érdekeltek meghallgatásával lehet közmegnyugvásra elintézni.

A székelyföldi vikáriátusság ügyét Székelyudvarhelyt legcélszerűbben lehet megoldani. Az új magyar egyház jelentékeny nagyságu ingyen beltelket kap a város főhelyén, a Kossuth Lajos utcában. A kerületéhez tartozó vármegyék pedig mindannyian határolják e központot levő vármegyét.

A magyar gk. püspöki helynökség székhelye tehát csakis Székelyudvarhelyt állitható fel célszerűen.

Kormánypárti

— üvöltözések.

A kormány és pártja körmönfont ravasszággal azon töri a fejét (s bizonyára be is fogja törni), hogy a nemzet szeméit bekösse, közvéleményét elaltassa vagy pedig megijessze félénkké tegye. Beöthy Pál az abádszalóka, zártkörű kaszinói beszélgetésében foghegyről fenyegetőzött a nemzet jogaiért küzdő ellenzékkel szemben. A mandátumfosztáson kívül börtönt helyezett kilátásba az ellenzéki képviselőknek. Tisza István gróf pedig hirdédt ugrai levele után, most egy geszti mániákus levéllel próbálja mentegetni gyalázatos eljárásait, melyeket a magyar képviselőház tekintélyének összerombolásával elkövetett.

Tisza felfujta magát, mint a mesebeli béka, mely olyan nagy akart lenni, mint az ökör. Ez a szerencsétlen, félszeg alak azt, hogy a házszabályokat brutálisan megsértette; az alkotmányt legelemibb garanciáitól megfosztotta; a képviselői immunitást felrugta; az ország házából kihurcolt képviselők személyén keresztül a magyar nemzeteti arcul csapta; a parlamentarizmust cirkusz mutatványok színhelyévé tette és megcsu

olta; a törvényhozás tekintélyét rettentő erőszakoságaival lerontotta: *hazafias* cselekedetnek publikálta. Ugy tesz, mint az örült, ki elborult elmével: Istennek mondja magát és ha valaki ezt kétségbe vonná, esztelenségében rárontani kész...

Igen ám, de jön a kényszerzubbony s nyomban vége lesz a hősködésnek. Így kell járjon Tisza és a további alkotmányrombolásra készülő bandája is, mert a nemzetet megfélemlíteni, eltaposni nem lehet.

Előbb-utóbb felzendül a „Kossuth-nóta” és akkor „mindnyájunknak el kell menni” a szünt, a magasztos, a dicső küzdelemre, mely csakis a nemzet, a magyar haza alkotmányos, törvényes jogainak fenséges győzelmével érhet véget, hogy nyomában élet-adó áldás fakadjon. Hogy pedig ez így és nem a Tisza-féle ügyefogyott bölcselkedések szerint történjék, arról gondoskodik minél előbb a nemzet, mely mégis csak erősebb a felfujt Tiszáknál s papiroson üvöltöző, csendőrszuronyokkal őrzött bandájuknál...

Virilisek a vármegyei törvényhatóságban.

A törvényhatósági bizottság legtöbb adót fizető tagjainak jövő, 1913-ik évi összeállítására küszöbön van.

A sorrend megállapításánál (1886. XXI. t.-c. 26. §.) a törvényhatóság területén fizetett összes egyenes állami adó vételik számításba; továbbá az állami, felekezeti, törvényhatósági, községi és magánintézetek tanárai, a tud. akad. tagjai, az akad. művészek, a folyóirat és lapszerkesztők, a lelkesek, ipar- és keresk. kamarák bel- és kültagjai, ugyszintén a magyar államban érvényes oklevéllel ellátott tudorok, tanárok, ügyvédek, bírák, orvosok, mérnökök, építészek, gyógyszerészek, sebészek, bányászok, erdészek, gazdászok, gazdatisztek és az állatorvosoknak összes egyenes államadója kétszeresen számítatik.

A férj vagy atya államadójába a nő valamint a kiskorú gyermekek államadója is beszámítandó, ha a nőnek vagy a kiskorú gyermekeknek vagyonát kezeli.

Azok, akik e kedvezvezményt igénybe venni akarják, az ülések tartama alatt az igazoló választmány előtt szóval vagy írásban minden évben jelentkezni s jogosultságukat igazolni kötelesek.

A folyó évben Udvarhelyvármegye legtöbb adót fizetői között 2843 K 78 fillér a legmagasabb és 246 K 96 fillér a legkisebb adóösszeg, mellyel a törvényhatósági bizottság tagjai sorában helyet foglalnak.

Aki nem jelentkezik kellő időben vagy jogosultságát igazolni nem tudja, az adó kétszeres beszámításának kedvezményétől azon egy alkalomra, elesik.

A jelentkezési időt pontosan megjelölni nem lehet, mert a törvény csak azt írja elő, hogy az adóhivatalok az adókimutatásokat minden évben augusztus 31-ig kötelesek a tvhatóság rendelkezésére bocsátani.

Viszont azonban elrendeli azt is, hogy e kimutatások az igazoló választmány összeülése előtt 8 nappal előre meghirdetett helyen kitéssenek. De ez utóbbi köteleességeket a tvhatóság részéről vagy nem gyakorolják, vagy úgy teszik közhírré, hogy arról alig vehet tudomást a nagyközönség. Ezért tehát az adókönyvecskébe elő kell iratni a folyó évi összes adót s így a könyvecske csatolásával, a melyből kitűnjék, hogy két év óta fizet a megyében adót az illető, legcélszerűbb írásban, bélyegmentesen a vármegyei központi választmányhoz címezve, évenként legkésőbb szeptember 8-ikáig bejelenteni az igényjogosultságot.

Kormány-hymnus.*

Irtá: *Dr Király Péter.*

A kormány a megmondhatója,
Mi van még nálunk — eladó...
A mi országunk már maholnap
Nem is e világból való...
A mi szerencsénk, boldogságunk,
Amely után annyit sovárgunk...
Ott van az osztrák gaz kezében,
Oh mily gyalázat, oh mily szégyen!

A magyar kormány Bécs rimája,
Nincs benne magyar becsület;
Mig az „osztrák császárt” imádja,
Benünket megcsal, hiteget...
Mig hűséget eszközszik hozzánk,
Hitványságával szégyent hoz ránk —
A magyar népet megszarolja,
Pénzét, vérét elpazarolja.

Amit az ősök véren vettek,
Mi örökségül ránk maradt,
Ide repülnek és fölfalják
Az éhes „császármadarak”.
A magyar kormány mindezt látja:
Gyönyörködik a pusztulásba. —
... Tönkrejutottunk, semmink sincs ma,
Csak koldusbot, koldustarisznya...

Idegen gaz nép jön be hozzánk,
Nind rongyosok, mind éhesek,
Megrohanják a magyarságot,
Mint veszett csahos véredek...
— A szegény magyart nincs ki védje,
A kormány az osztrák cselédje,
A legromlottabb bérenc fajta —
Minden gazember ki fog rajta.

Magyar nemzet! — a koldusbottal —
Még mielőtt elzüllenül:
Verj a hátukra a gazoknak,
Vesztett honért, becsületért...
... Addig üsd föbe-hátba őket,
Mig orrukkal turják a földet, —
Legyen Isten csufja belőlök,
Legyen az ördög jóltevőjök.

*Mutatvány szerzőnek: „Vészkiáltások!” c művéből, mely füzve 2 K-ért kapható Debrecenben.

Szerk

Vajjon alább szállhat-e?

A képviselőház elnöki székét alább szállítják Most dolgoznak rajta — írja a félhivatalos. Természetesen ez alkalomból csak úgy eregeti az „illusztris” és más dicsérő jelzőket — szokása szerint s fizetett köteleességszerűen.

— Vajjon mire való e leszállítás mostani munkája? — kérdi a nemzet. Hiszen Tisza Pista ur már annyira leszállított a az elnöki emelvény tekintélyét, hogy annál mélyebbre a gyorsírókat sem lehet sülyeszteni. Pedig azokat — mint a benfentes félhivatalos tudni veli — egyenesen ötven centiméterrel sülyeszti alább a terem közepének szintjénél. Tisza az elnöki székét nem ötven centivel, hanem végtelenül lesülyesztette, sőt még tart a sülyedési folyamat mindaddig, míg a nemzet utálata és visszafojtott felháborodása ezt a geszti Cézárt örökre ki nem dobja belőle...

A miniszteri asztalokat is ujakkal fogják kicserélni — ujságolja a bőbeszédű félhivatalos, melyet boldog-boldogtalannak látszólag *potyára* küldenek a nyakára — tola-kodó módon. (*Potyá-ebéd* után, *potyá-ujság!* Vig élet van mungóéknál! Talán csak nem csapolták meg ismét a szegény állam pénztárát!?)

— Nem az asztalokon, hanem a minisztereken és a mungókon fordul meg az ország ezidő szerinti sorsa. Inkább az utóbbiakat kell kicserélni és Bécs előtt kétrét hajló derekukat valamely keményítő magyar gépezettel kiegyenesíteni!...

Irodalom.

— „Magyar Köztársaság”. Megjelent Dr Nagy György politikai folyóiratának a „Magyar Köztársaság”-nak juliusi száma. E szám is gazdag tartalom, cikkeiből tűz sugárzik, a sorokban élet lüktet. A juliusi számnak nagy sikere a „Magyar Köztársaság” utján hatalmas utjelző. A jogaiban megcsufolt, az alkotmányától megfosztott nemzet szívével fogja fel a függetlenségi eszme felzengő igéit. A vezércikket Dr Nagy György írta: „Feltámadnak!” címmel s cikkében a támadó eszme nemzetmegváltó tényét fejtegeti. Reá mutat arra az utra, melyen a nemzet egyedül juthat el a szabadság földére. Tüzes szavakból font korbáccsal ostromozza a kishitűséget, a lemondást, a megalkuvást. Nagy György cikkéből a nemzet haragja viharzik ki. Harci indulót hallunk, az új, vérnékül; szabadságharc riadóját.

Dr Pogány Imre „Köztársasági zászló alatt” címmel ismerteti nagyjaink republikánus mozgalmát a népgyűléseken megnyilatkozó köztársasági hangulatot, a szivekből fellobbanó szabadságtűzet. Különösen kiemeli a makói nagy-gyűlés hangulatát s leközlí Dr Kiss Pálnak, a makói függetlenségi és 48-as pártelnökének nyilatkozatát. Dr Pogány Imre, az ifju magyar publicisták között egyike a legképzettebbnek s külföldi tanulmányutakkal szélesbitett látókör emeli írásai értékét. A magyar köztársasági mozgalom egy erős fegyverzetű harcossalg yarapodott az ifju tudóssal.

Farkas Antal verseket irt a Cézárokról. Az új költő nemzedéknek ez az egyik legértékesebb tagjai költői termelésének legjavá bocsátotta a „Magyar Köztársaság” számára. Mint a „Népszava” belső munkatársa nagy részben ő írta a „Népszava”-nak azokat a láva forró, forradalmi tűzű cikkeit, melyek miatt az újságot elkobozták. Verseiből is egy erős, bátor, lélekszava esendül ki. Az a szatira, melyet a Cézár vadászatáról, a kétezeredik zerge dicsőséges lepuskázásáról irt, bekívánkozik az irodalom történetébe. Gyilkos gunnyal vágja az emberi gyarloságokat.

Dr Kalmár Antal és Dr Ormos Ede az ismeret nagybeesü publicistikai munkásságukkal gazdagítják a „Magyar Köztársaság” juliusi számát. Dr Kalmár Antal minden írása magán viseli az író nagy közjogi ismeretének nemes voltát. Élő közjo ászaink egyik legelsőjévé avatják Kalmár Antalt, az éles szem, a biztos ítélő képesség s a mindig irodalmi nyelv. A hogy ő közjogi tudományos alapokra fekteti a köztársasági munkálkodást, a hogy alá alapozza törvényekkel a Kossuth Lajos eszméjének küzdelmét, így ezzel a tudással, a lelkesedés ilyen hevületével csak Kalmár Antal végezheti ezt a munkát. Dr Ormos Ede az ő nagy tanulmányának a „Királyság történeté”-nek folytatását írja meg. A tanulmány teljes befejezése után könyvalakban is meg fog jelenni.

Értékes és feltűnő cikke a folyóiratnak az 1849-iki köztársasági kormány programjának ismertetése. Szemere Bertalan 49-iki miniszterelnöknek május 2-án mondott beszéde, mely egyuttal Kossuth Lajos kormányának programnyilatkozata volt, egyike a legnagyobb jelentőségű képviselőházi beszédeknek. A kormány ebben a beszédben nyíltan hirdeti a republikánus irányzatot s ez a beszéd Kossuth Lajosnak április 14-iki beszédével együtt képezi történelmi alapját az 1849-iki köztársaságnak. Nagy György az érdem, hogy Szemere Bertalan beszédét teljesen hiteles, hűséges szövegben közli az egykori hivatalos feljegyzések alapján. Szemerének 1868-ban kiadott beszédei között már simitással jelent meg ez a történelmi hírű beszéd s Nagy György a régi, az eredeti szöveget közli le, Nagy idők lángoló hangulata csap ki a beszédből. A debreceni országgyűlés forró, tüzes légköre árad ki a sorokból. Álmodat ébreszt fényes, napsugaras álmodat a Szemere Bertalan lelkének megnyilatkozása.

Kolacsokovszky Lajos az oknyomozó történész tárgyilagosságával, egy hazáját szerető lélek melegével jellemzi „Köztársasági mozgalmak” című értekezésében a XVI—XX-dik századbéli magyar szabadságmozgalmakat, melyeknek okozója a dinasztia örökös esküszegése, szakadatlan alkotmányrombolása, — s melyeknek főtörekvése a dinasztától való szabadulás volt. E lapszám közli a köztársasági párt megalakításának eddig okiratait.

A lap jullusi számát Dr Nagy György szerkesztői üzenetei zárják le, melyek között külön érdeklődésre tarthat számot az országos Diákszövetségnek küldött üzenet.

A lap ára 1 korona s kapható Nemes Armin könyvkereskedésében, A budapesti főbizományos Galantai Gyula (Erzsébet körút. 44.)
D. Sz. Gy.

HIREK.

Az új magyar püspök és helynöke.

A „Székely-Udvarhely“ első helyén részletesen ismerteti az új gk. magyar püspökség pápai bulláját. Némely fővárosi lap már a személyeket is kombinációba hozta. Mi ezt még tulkorainak tartjuk, mert lóhalálában ilyen kényes és igen fontos dolgot elhamarkodni, csak káros következményűnek tartunk. Különösen a székelyföldi vikárius személyének megválasztása nagy körültekintést igényel, minthogy itt csakis a viszonyokat teljesen ismerő egyén felelhet meg azon magas hivatásnak, mely ez álláshoz fűződik.

— **Székely szövetségi közgyűlés.** Évről-évre megújul a Székely Társaságok Szövetségének közgyűlése, melyből a hetediket most, augusztus 26-án d. e. 9 órakor Csikszerezében, a róm. kath. főgimnázium termében tartja meg igen érdekes tárgysorozattal.

— **Városi állatorvos.** A vármegye alispánja holnapra tűzte ki az új állatorvos megválasztását, mely d. u. 3 órakor tartandó képviselőtestületi közgyűlésen lesz. Az egyetlen pályázó Soó Bálint okl. állatorvos, aki berei születésű és gy. családból származik az itteni tekintélyes Soó familiával.

— **Meghívó.** A székelyudvarhelyi „Polgári Önképző és Segélyező egyesület“ folyó évi július hó 28-án d. u. 2 órakor saját nagytermében évi rendes közgyűlést tart amelyre az érdekeltek tisztelettel meghívotnak. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Tükári jelentés. 3. Az 1911. évi számadások megvizsgálása és az erről felvett jegyzőkönyv felolvasása s a felmentvény megadása. 4. Könyvtár és leltárt vizsgáló bizottság jelentései. 5. Az 1912. évi költség előirányzat megállapítása. 6. Tisztviselők és választmányi tagok lemondása és újráválasztása. 7. Indítványok. A választmány.

— **Homoród gyógyfürdőn** vidám hangulat és jó élet uralkodik. A kies fekvésű, fenyvesekkel koszoruzott fürdőhelyen 20 család 53 taggal nyaral. Balázs Kálmán a fürdő figyelmes igazgatója és özv. Bodroginé vendéglőse. Vendégek Segesvárról, Budapestről, Kolozsvárról, Dicsőszentmártonból, Déváról, Marosvásárhelyről, Nagyszebenből, Temesvárról, Szászivánfalváról és természetesen Székelyudvarhelyről is vannak s még folyton érkeznek.

— **Székelykeresztturnak nem kell állatorvos.** Pénteken, a déli órákban, igen érdekes telefonbeszélgetésnek voltunk tanúi. Dénes Samu járási m. kir. állatorvos beszélt Benkő Mihály székelykereszturi községi főbíróval. Arról volt szó, hogy Zonda József tvh. m. kir. főállatorvos szabadságon van. Heuner Adolf székelykereszturi járási m. kir. állatorvos e hó 20-tól kezdődőleg 20 napi szabadságot nyert a minisztertől. Székelykereszturon 20-án hetivásár lévén, a főállatorvos Dénest bizta meg a vásáron való megjelenéssel. Ezt jelentette be Dénes a községi bírónak, aki kereken kijelentette, hogy náluk sertészárlat van, felhajtás nincs és így állatorvos sem kell. Vajjon mit szól mind ezekhez Serényi Béla gróf földmivelésügyi miniszter ur? Vajjon csodálkozik-e azon, hogy ilyen és ezekhez hasonló felfogás mellett a rettenetesen pusztító sertésvész grasszál s évről-évre megújul, kiirtani nem lehet! Mi, részünkről, legkevésbé sem csodálkozunk...

— **Rác Sándor** fővárosi tanár fiúnevelő és tanintézete Budapesten, a Dunaparton, az Országház mellett, közel a Margitsziget (V. Személynök-utca 7. I. em.) elemi, közép és keresk. iskolai tanulók számára. Az intézet közvetlen közelében vannak: az V. ker. állami főreáliskola és főgimnázium, a keresk. akadémia és felső keresk. iskola, fővárosi polgári és elemi iskola. Elsőrendű állami főv. és közép- és keresk. iskolai tanárok. Német, francia és angol tárgyalás. Zene, torna, sport. Magántanulókat legbiztosabb sikerrel készít elő az intézet Akad. és egyetemi hallgatók számára külön pensió és jogi szeminárium. Prospektust szívesen küld az igazgatóság.

— **Kecske-legelő az aszfaltjárón.** A rendőrség figyelmét kell felhívjuk arra a helytelen rendszerre, mely napról-napra a Kosuth utcában kora reggelenként és este 7 órafelé megismétlődik. Ugyanis valóságos kecskelegelő, vagy jobban mondva állatpihenő helyé vált immár az aszfaltjáró, melyet szélteben-hosszában piszkolnak a legelőre jövő-menő állatok. Ez úgy történik, hogy imitt-amott a pásztor várja az elkésetten kihajtott állatokat s addig az aszfaltjárón kódorognak a többiek; természetesen ez nem megy a tisztaság előnyére, mivel a ganés lábak helyén kívül, egyéb nyomok is bőven maradnak utánuk. Este aztán valóságos sétaberádulással ékeskednek a dus legelőről hazacammogó tehének az aszfaltjárón s ez sem szokott nyomtalanul történni. Ugy gondoljuk, hogy az aszfaltjáró nem annyira a marhák, mint inkább a közönség számára való s ha netalán a főkapitány ur is e nézetben volna, úgy arra kérjük, szüntesse meg ezt a közsérelmet képező, állati visszaéléseket

— **Deutsche Kaiser Hölzer ohne Schwefel Union, ohne Phosphor Linz a/D.** Ugy-e milyen szépen hangzik ez, kedves székely atyámia! Igyekezzel is ilyen ékes „Deutsche“ stb. feliratu, sarga-fekete színű dobozkába rejtett gyujtót vásárolni Székelyudvarhelyt. Jól értsük meg: Székelyudvarhelyt! El ne feledd Székelyudvarhelyről, a Székelyföld nyaravásáráról van szó, ahol egyes kereskedők nem restelik árusítani a „Deutsche“ stb. feliratu, tehát külföldi gyujtót akkor, midőn Magyarország területén oly sok gyufagyár van... Ezzel szemben pedig a m. kir. dohány nagytözsében „EMKE-gyujtót“ nem volt kapható és még eddig nincs tudomásunk róla, hogy vajjon mikor lehet kapni!?

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a nyári idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Méhészet.

Teendők a kezdő méhészek számára.

Nagyon rossz idők járnak a méhészetre. Ugy látszik hiába ohajtjuk és várjuk a kevés kivétellel mindig egyformán borult és kellemetlen időjárás jobbra fordulását. Nagyon szükséges volna, ha jobbra fordulna most, amíg egészen késő nem lesz, hogy a veszteségből még valamennyi megtérülne. Remélem, hogy nem lesz mindig így, hiszen tudjuk, hogy az Isten amit egyik kezével elvesz, a másikkal vissza adja. Nem kell elcsüggednünk, viszont elbizakodnunk sem, hanem mindig résen legyünk s mindig a rosszabbra legyünk elkészülve és az ellen védekezzünk, hiszen ha az Isten mindig jót adna, tanulni nem volna szükséges, mert akkor a jó magától is megjönne.

A milyen időjárás volt, ahhoz mérten még panaszunk nem lehet; raj elég lett, sőt még sok is, ha engedték. Azonban azt már tudnunk kell, hogy egy kaptárból egy rajnál többet nem fogadhatunk el, sőt azt sem szabad elfelednünk, hogy a raj megjelenését ha több napi esőzés követi, a rajt etetnünk kell vagy mézzel telt keretet kell beadnunk, hogy az építést a méhek folytathassák, az anya a peterakást akadály nélkül megkezdhesse.

Ha a rajt teljesen üres kasba vagy felszalagozott keretekkel üres építmény nélküli kaptárba lakoljuk és az idő csakhamar huzamosabb ideig rosszra fordul s a méhek nem gyűjthetnek mézet, nem hordhatnak, fejlődésükben érzékenyen vissza maradnak, ha a szükséges méz beadásával elő nem segítjük. Az így elhagyott méhesalád nem képes magát a szükséges építménnyel lakásában be rendezni és mézkészlettel el látni.

A méhek mikor inség előtt állanak, ha kellő időben segítségükre leszünk, úgy a fáradozásainkat, mint kiadásunkat kamatostól megtérítik; ellenesetben, hiába várunk, mert biztosak lehetünk, hogy nem lesz szerencsénk a méhtenyésztéshez.

A rajzási-idő már lejárt s ha előfordulna mégis, adjuk vissza, mert hanem úgy az anyakas, mint a raj meg fog semmisülni.

A megrajzott méhesaládokat a rajzástól számítva 25—30 napig vizsgáljuk meg, hogy az anya megtermékenyült-e? Ezt a sejtekben talált fiasításról nagyon könnyen megállapíthatjuk. Vigyázattal kell lennünk, hogy a fiasítás okvetlen termékeny anyától származott-e? Mert ha álnyától való és nem ismertük fel s nyugodtan elhagyjuk anélkül, hogy fiasítást találtunk volna, okvetlenül megsemmisül.

Az anyátlan méhesaládot, ha csak tehetjük, termékeny anyával azonnal anyásítsuk meg. Ez a legcélszerűbb módja. De ez az eljárás csak azon méhészeknek áll módjában, aki anyanevelőt rendezett be, a honnan igen könnyen orvosolhatja az anyátlan méhesaládot.

A másodrajoktól kapott terméketlen anyával is meganyásítható, ha termékeny anyával épen nem rendelkezünk. Ha pedig három napon belőli fris petét adunk be, abból is nevelnek anyát, de ezen eljárást nem tartom célszerűnek.

Ha tudjuk, hogy az anyátlan méhesaládnál, mintegy 30 nap óta szünetel a fiasítás; ha tudjuk azt, hogy a fris petéből nevelt anyának (ha sikerül is), mintegy 20 napra van szüksége, míg a peterakást megkezdheti; ha tudjuk, hogy a lerakott petékből 21 nap alatt lesznek munkáméhek, a melyek akkor is 5—6 nap múlva mehetnek a legelőre; ha — mondom — a friss petéből sikerülne is az anyaneveltetés, akkor is, mintegy 77 napig mindennap csak apadt a nélkül, hogy más méhekkel pótolva lett volna a népeség.

Azt is kell tudnunk, hogy nyári munkaidőben nagy a méhek közt a halandóság, mert a méhek élete 3 héttől 3 óra terjed. Könnyen megérthetjük a föntiekből, hogy az anyátlan családdal friss petéből való anyaneveltetés, milyen kockázattal jár. Ha nem fog sikerülni (a mi igen gyakori eset), abban az esetben a méhesalád teljesen megsemmisül, sőt 77 nap alatt a nyár is odavan.

Ha az anyátlanság előfordul és a kezdő-méhész nem rendelkezik termékeny anyával, mit tegyen most, hogy a bajon célszerűen segítsen? Ilyen esetben legcélszerűbb, ha van olyan méhesaládunk, a mely nem rajzott, de megfelelő termékeny anyja van, ennek az anyját elveszjük és az anyátlan méhesaládnak adjuk. Ez azonnal anyabölcsök építéséhez fog, a melyet 9-ed napján átvizsgálunk és a legszebbet meghagyjuk s a többit megsemmisítjük. A fiasítással telt keretekből minden nap munkás méhek állnak elő, amely kereteket aztán a méhek azonnal mézzel töltenek meg. Ez a család sok mézet fog gyűjteni és az anyanevelést is kibírja s így mind a két méhesalád rendbe lesz.

Székelyzsombor, 1912. jul. 16.

AMBRUS ANDRÁS
méhész.

Uj bérlő. Ujjáteremtett, uj rendszerrel kezelt fürdő!

Uj vendéglős: özv. Bodrogi Sándorné kitünő konyhájáról híres székelyudvarhelyi vendéglősné.

HOMORÓD-GYÓGYFÜRDŐ!

A Continens legerősebb szénsavas alkalis, vas-, gyógy-, ivó- és fürdővizével. Modern fürdővé alakítva. Uj rendszerrel, uj kezekbe került. — Fürdőidény: július 1-től augusztus 31-ig, földény. Gyönyörű völgyben, nagy fenyvesekkel borított hegyek között 720 méterre fekszik a tenger színe felett. Magaslati gyógyhely — 3 ivó, 2 fürdő forrással! — Saját kocsik, fiakkerek, később **automobil** közlekedés.

Orvosilag ajánlják páratlan eredménnyel: sápkór, vérszegénység, ideggyengeség, neurasthenia, görvél, légzőszerveknek, hólyagnak, hüvelynek hurutos bántalmái; fehérhólyag, női altesti bajok, rendetlen fájdalmas havadás. Méhelhajtás és ezekből származó magtalanlás, gyermektelenség. Vesebajok, általános női és férfi gyengeségek ellen. Erősített szénsavas fürdő. Szívajok, vérkeringési zavarok, csusz és köszvényénél bántalmas, sőt biztos hatású. Hivatalnokok, tanítónőknek, szellemi munkával foglalkozóknak, kimerülteknek, lelkiileg kifáradtaknak, üdülésre, megújulásra kitünő hatású a fenyves aetherileg tiszta levegő és ivóvíz. Fürdőorvos DR SZABÓ ENDRE ur. — Lakik a Kossuth-villába. Kiránduló helyek: Ilona völgybe, Lobogó fürdőre, Szentkeresztbányai vashámozhoz, Király, Dobogó, Hargitai-büdös, hargitai-liget fürdőkhöz, a Hargitára stb. helyekre. Pisztrang halászat! Fenyvesek között több kilométer hosszú árnyékos séta utak. Kaszinó, olvasó terem. Tennis pályák, kugli, torna, ringli spiel, amerikai hajóhinta. Táncoktatás. Róm, kath. kápolna, ref. és unitárius istentiszteletek. Népiünnepélyek, szépség- és tánc stb. versenyek. Kitünő zenekar naponta kétszer. Tervezte Kónya Jancsi székelyudvarhelyi kitünő cigányprimás 14 tagú zenekarával. Szobák árai: 1 K 50 fill. 2 K, 2 K 50 fillér. Erkelyes nagy szoba, bebutorozva 5 K, ágynemű nélkül, melyet előre bejelentve bérelni lehet. Fürdők: hideg 40 fill., meleg 1 korona. Elő- és utóidényben 50 százalék árengedmény. — Vendéglős: özv. Bodrogi Sándorné, a székelyudvarhelyi kitünő, jó és olcsó konyhájáról, jó borairól híres vendéglősné kezelésében lesz. Olcsó árak. Egy ebéd (kettőnek elegendő naponta 3 tál étel, csütörtök és vasárnap 4-féle) házhöz víve 2 K 60 fillér. Posta, távirat, vásár, fűszeres bolt, pék, fodrász, fényképész, cukrászda, fuvarosok kirándulásokra, vasuton naponta 3 érkező vonat. Kocsik megrendelendők nálam. Másfél órai kocsit szép erdős hegyen át. Szobák előre ki-veendők, már most sürgősen megrendelendők, mert sok az előjegyzés. Szobánként 20 korona előleg küldendő. Felvilágosítás- és prospektussal készségesen szolgálok.

Nagyselymosi KONCZ ÁRMEN gyógyszerész és föld-birtokos, a Homoród-fürdő bérlője, Lobogó-fürdő tulajdonosa, Székelyudvarhely.

Tessék e hirdetést kivágni és eltenni, mert csak kevésszer jelenik meg.

Szobák, lakások, júliusi 1-ső idényre azonnal s előre megrendelendők, mert sok az előjegyzés. Kiadó szobák száma már keves. Szobánként 20 korona előleg küldendő. **Uj vendéglős!**

Hirdetés

az üzlet lelke!
Hirdetés nékül
nincs forgalom! **HIRDESEN** tehát
a „Székely-Udvarhely“-ben

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi boriagykereskedőné!

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Eladó szállodai és kávéházi berendezés.

Székelyudvarhelyt, Tunyogi Csapó Ferenc Központi szállodájában az összes berendezés szabad kézből folyó évi augusztus 22-ől kezdve, jutányos árban eladatik.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések**

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkákat izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál

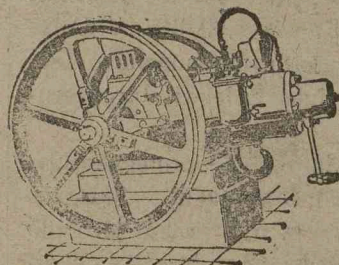
könyvnyomató és könyvkötő-intézetében.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

CLIMAX

nyersolajmotorok és lokomobilok 3-70 HP.

Magasnyomású nyersolajmotorok 15-150 lóerőig ::

legolcsóbb és legmegbízhatóbb üzemet biztosítják. Üzemköltség lóerőnként 1-2 fill. Allandóan zavartalan üzemi — Pénzügyi felügyelet nélkül! Egy szerül kezelési! Sok száz gép üzemben!

Költségvetés és árlapok díjmentesen.

Bachrich és Társa betétitársaság motorgyári fióktelepe

Budapest, VI. ker. Váci-körút 59 a.lb

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhe megye legerjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emle Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len

legjobb magyar gyártmányú díszlevélpapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levélpapírok és borítékok, levél-kártyák, **20-féle helybeli felvétel.** **Képes levelezőlapok** Nagyválaszték tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

Allandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és irod.

PAPIROSOK

vonalzott és sima levélpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, csomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rondirási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarka-hüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bortárcák, pénzes-erszények, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélirótollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárok, disztollszárok. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok, notes-ironok, esavarironok (crayonok), zsebironok, esavarironbetétek, ironvédők, iron-heggyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajlező kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vögy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok, hegedü-iskola, hegedü-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és csinák. Monogramok fehérnemű és levélpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes „Magyar Könyvtár”. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi megye elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beiró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), dárcsa és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itatódeszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-eszéme, íromappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, kapesok stb.

Betegeh Pál könyvnyomató -és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely